

HABRUTA NIGHT

THIS SHABBAT 6•15•19 | 6:15 PM

Learning is Dedicated by the Franco Family
לעילוי נשמת אליהו בן מזל & יוסף בן ג'מילה

“

Topic:

**WHEN DOES THE OBLIGATION TO SAY KIDDUSH
SHABBAT MORNING START, AFTER SHAARIT OR
AFTER MUSSAF?**

”

DISCUSSION:

ONE IS NOT ALLOWED TO EAT BEFORE PRAYERS, UNLESS HE IS ILL.

DRINKING IS PERMITTED BEFORE PRAYERS, BUT ON SHABBAT ONCE THE OBLIGATION OF KIDDUSH STARTS ONE CAN NO LONGER DRINK, WHEN DOES THAT START?

כח:

תפלת השחר פרק רביעי ברכות

מסורת הש"ס

א) צמת דף ע"ג, טו ו"י ויהיו, א) חוספתא פ"ג הכ"ה, ד) מגילה י"ג, טו ו"י בח"ט"ט, ח) לקחן כ"ג, ז) לקחן כ"ג, ט) חמשתה כ"ה, ז"ב פ"ג.

תורה אור השלם
1. מומור לדרך הבו ל"ג בני אלים הבו ל"ג כבוד נעו: מהל"ב בט"א
2. קול יי על הפנים אל הקב"ה הרעים יי על מים רבי"ם: מהל"ב בט"א

הנהגות הב"ח
א) גמ' אחרת ספק' ר' תנחום א"ר יהושע בן לוי אמר כנגד: וכו' רש"י ד"ה שיחפקו וכו' מן הפסק ולמעלה:

לא על לפרקא דרב יוסף. שהיה ראש הישיבה בפומבדיתא והיה דורש בשבת קודם תפלת המוספין ולאחר הדרשה היו הולכים לבית הכנסת ומתפללים תפלת המוספין: **בבבב** עם הגבור לא יקדים להתפלל: **בתנ"י** מה מקום. כלומר מה טיבה: **גבו'** ולא **אכשל** ושמחו חברי על כשלוני הרי רעות שמים שיבאו על ידי שאגרום להם אשיענשו: **מיושבי קרנות**. חטוטים או עמי הארץ שפוסקים בדבר שיהיה: **מההגיון**. לא תרגילום במקרא יותר מדאי משום דמשכא. לשון אחר משיחת ילדים: **דעו לפני מי וכו'**. כדי שתתפללו ביראה ובכוונה: **עמוד הימיני**. שני עמודים העמיד שלמה בחולם שם הימני ימין ושם השמאלי בועז (מלכים א'). הימיני לעולם חשוב: **פטיש**. המפוסף פ"ק בלע"ז: **אוסרני** חובש אותי: **מיתת עולם**. לעוה"צ: **הייתי צובה**. מאימת משפטו אם לדין מוליכין אותו לפניו: **עד כאן**. בתמיה כלומר ולא יותר ממורא בשר ודם: **ולואי**. שהיא כמורא בשר ודם שאם כן תתדלו מעבירות הרבה: **עבירה**. בנסתר ממורא הבריות ויודע שהכל הוא גלוי להקב"ה ואינו מניח בך: **מפני הטומאה**. טומאת אהל המת בכל

ר"ב או"א חלש ולא אתא לפרקא דרב יוסף למחר כי אתא בעא אביי לאנחי דעתיה דרב יוסף א"ל מ"מ לא אתא מר לפרקא א"ל דהוה חליש לבאי ולא מצינא א"ל אמאי לא מעמדת מידי ואתית א"ל לא סבר לה מר להא דרב הונא דאמר רב הונא אסור לו לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המוספין א"ל איבעי ליה למר לצלווי צלותא דמוספין ביחיד ולטעום מידי ולמיתא א"ל ולא סבר לה מר להא דא"ר יוחנן אסור לו לאדם שיקדים תפלתו לתפלת הצבור א"ל לאו אתמר עלה א"ר אבא בצבור שנו ולית הלכתא לא כרב הונא ולא כרבי"ל כרב הונא הא דאמרן כרבי"ל דאריב"ל כיון שהגיע זמן תפלת המנחה אסור לו לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המנחה: **בתנ"י** ר' נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש

כיון שהגיע זמן תפלת המנחה אסור לטעום כלום וכו'. ואית ליה לרבי יהושע מפסיקין ואפילו מן האכילה ולא היא: לייט
הונא דאמר רב הונא אסור לו לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המוספין א"ל איבעי ליה למר לצלווי צלותא דמוספין ביחיד ולטעום מידי ולמיתא א"ל ולא סבר לה מר להא דא"ר יוחנן אסור לו לאדם שיקדים תפלתו לתפלת הצבור א"ל לאו אתמר עלה א"ר אבא בצבור שנו ולית הלכתא לא כרב הונא ולא כרבי"ל כרב הונא הא דאמרן כרבי"ל דאריב"ל כיון שהגיע זמן תפלת המנחה אסור לו לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המנחה: **בתנ"י** ר' נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש

א) מה"ל
ב) ש"ס
ג) ח"ה
ד) הלכה
ה) ח"ה
ו) ג'
ז) ש"ס
ח) ר"ב
ט) ברכות
י) מג ש"ס
יא) ד' סוף
יב) ח"ה
יג) ח"ה
יד) תפלה
יט) ש"ס
כ) ש"ס
כא) ש"ס
כב) ש"ס
כג) ש"ס
כד) ש"ס
כה) ש"ס
כו) ש"ס
כז) ש"ס
כח) ש"ס
כט) ש"ס
ל) ש"ס

1. As head of the academy in Pumbedisa, Rav Yosef would lecture every Sabbath prior to the Mussaf service. After the lecture, the people would return to the synagogue and pray Mussaf (*Rashi*).
2. [He was concerned that Rav Yosef felt slighted that Rav Avya did not attend his lecture. Thus, if Rav Avya would explain that it was due to some special circumstance that he had not come (and not because he did not appreciate Rav Yosef's lecture), Abaye could relate this to Rav Yosef and he would be mollified.]
3. As mentioned above, the lecture was given before Mussaf. Thus, Rav Avya, who followed the view of Rav Huna, would not eat anything.
4. He should pray together with the congregation, for a communal prayer is more readily accepted by God (*Rabbeinu Yonah*). Alternatively, because by praying ahead of the congregation one displays an apparent disdain for the congregation (*Orchos Chaim* cited by *Mishnah Berurah* 90:34).
5. [Nevertheless, it is meritorious even for one who is forced to pray privately to time his *Shemoneh Esrei* so that he recites it at the same time as the congregation recites theirs (*Shulchan Aruch, Orach Chaim* 90:9, based on [Gemara above, 7b-8a](#)).]
6. Thus, it is permitted to taste food before Mussaf. One may therefore recite Kiddush and eat a small amount of bread (up to an egg's volume) or cake, or even a large amount of fruit and vegetables, for this constitutes "tasting." Eating a *meal*, however, containing *more* than an egg's volume of bread, is forbidden (*Shulchan Aruch, Orach Chaim* 286:3 with *Mishnah Berurah*).
7. R' Yehoshua ben Levi forbids consuming even a morsel of food ("tasting") before Minchah (see also [Tosafos](#)). The law, however, does not follow R' Yehoshua ben Levi. Rather, merely tasting is permitted.
[Here too the law permits only "tasting" but not sitting down to a full meal. However, the nature of this meal (i.e. whether it refers to an ordinary meal or to a large, festive one such as a wedding feast) and the time during which it is forbidden (i.e. whether during *minchah gedolah* or *minchah ketanah*) is subject to a wide-ranging debate among the authorities. See [Shabbos 9b](#) with Rishonim and *Shulchan Aruch, Orach Chaim* 232:2 regarding this matter.]

Gemara

The Gemara cites a related incident:

רב אַבַּיָּה חָלַשׁ וְלֹא אָתָּא לְפָרְקָא דְרַב יוֹסֵף — Rav Avya felt ill and did not come to the lecture of Rav Yosef. ^[1] לְמָחָר בֵּי אָתָּא — The next day when [Rav Avya] came to the study hall, אַבַּיָּה חָלַשׁ מִלֶּחֶם לְאַנְחוּי דְעַתְיָה דְרַב יוֹסֵף, — Abaye wished to put Rav Yosef's mind at ease. ^[2] אָמַר לֵיהּ — He said to [Rav Avya]: מַאי טַעַמָּא לֹא אָתָּא מֵר לְפָרְקָא — What is the reason master did not come to the lecture? אָמַר לֵיהּ — [Rav Avya] replied: דְהוּהוּ חָלִישׁ — I felt faint from hunger and was unable. אָמַר לֵיהּ — [Abaye] said to him: אָמַי לֹא טַעַמְתָּ מִיָּדִי וְאַתְיָתִי — Why did you not taste something and come? אָמַר לֵיהּ — [Rav Avya] replied: לֹא סָבַר לְהָ מֵר לְהָא דְרַב הוּנָא — Does master not agree with [the ruling] of Rav Huna? דָּאִמַר רַב הוּנָא — For Rav Huna said: שִׁיתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמוּסַפִּין — It is forbidden for a person to taste anything before he prays the Mussaf Prayer. ^[3] אָמַר לֵיהּ — [Abaye] said to him: אִיבְעִי לֵיהּ לְמַר לְצִלוּנֵי צְלוּתָא דְמוּסַפִּין — Master should have prayed the Mussaf Prayer privately and then tasted something and come. אָמַר לֵיהּ — [Rav Avya] replied: וְלֹא סָבַר לְהָ מֵר לְהָא — Does master not agree with that which R' Yochanan said: אָסוּר לֹא לְאַדָּם שְׂיִטְעוּם בְּלוּם קוּדָם — It is forbidden for a person to recite his Prayer before the Prayer of the congregation? אָמַר לֵיהּ — [Abaye] said to him: לֹא אִתְמַר עָלָה — Was it not stated regarding [that ruling]: אָמַר רַבִּי אַבָּא — R' Abba said: בְּצַבּוּר שְׁנוּ — They taught this only with regard to one who is with the congregation in the synagogue?^[4] Privately, however, one may pray before the congregation.^[5]

The Gemara rules:

וְלִית הַלְבָּתָּא לֹא כְרַב הוּנָא וְלֹא כְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי — And the law accords neither with Rav Huna nor with R' Yehoshua ben Levi.

The Gemara explains:

בְּרַב הוּנָא הָא דָּאִמַרְן — In saying that the law does not accord with Rav Huna, we refer to that which we stated above [that it is forbidden for a person to taste anything before praying Mussaf].^[6] בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי — And in saying that the law does not accord with R' Yehoshua ben Levi, the reference is to the following. דָּאִמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי — For R' Yehoshua ben Levi said: בֵּינָן שְׁהִיֵּי זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה — Once the time for the Minchah Prayer arrives, אָסוּר לֹא לְאַדָּם שְׂיִטְעוּם בְּלוּם קוּדָם שִׁיתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה — it is forbidden for a person to taste anything before he prays the Minchah Prayer.^[7]

רשב"א

Even though we don't follow Rav Huna's opinion, that will allow us to **taste** before Mussaf but one should not have a **full** meal before he prays Mussaf, because it is not different then Minha. (Raavad)

וכתב הרשב"א, דאסקינא דלית הלכתא כר' הונא ומותר "לטעום" קודם מוסף. וכתב הראב"ד, דיש לומר דוקא טעימה כגון אכילת פירות אפילו יש בו כדי לסעוד הלב, אבל אכילה של סעודה אסור (דלא גרע ממנחה).

טור סימן רפו

Even though we don't follow Rav Huna's opinion. However one should pray Mussaf before the **meal**, because you are not allowed to eat till you pray Mussaf.

אף על פי שאין הלכה כר' הונא דאמר אסור לטעום כלום קודם תפלת מוספין, מכל מקום צריך להתפלל קודם אכילה, דאין רשאי לאכול עד אחר תפלת מוספין.

מרן

Maran follows the opinion of the Raavad, that permits **tasting** such as fruits and minimal bread of **1 to 2** ounces, but feasting as a **meal** is prohibited till you pray Mussaf.

סימן רפו ב'
מותר לטעום קודם תפלת מוספין, דהיינו פירות או אפילו פת מועט (עד כביצה דנחשב אכילת עראי), אבל סעודה אסור.

Question:

The question everyone should be asking: what about kiddush? In Rav Huna's case, is the person making kiddush?

מגן אברהם

One is not allowed to eat without kiddush, and if you are restricting me to have a meal then how will I fulfill the mitzvah of kiddush, there is no kiddush without a meal?

It's enough to drink wine after kiddush or fruit, he should then pray in that place¹ and eat bread afterward.

והקשה המגן אברהם (ב)

הרי אסור לאכול קודם קידוש, ואין קידוש אלא במקום סעודה?
יש לומר דדי כשישתה כוס יין אחריו או פירות, ויתפלל במקומו, ויאכל אחר כך פת.

משנה ברורה

The Mishna Berurah follows the opinion of the Magen Abraham.

ואע"ג דלאחר תפלת שחרית כבר נתחייב בקידוש, ואסור לאכול ולשתות מקודם, ואין קידוש אלא במקום סעודה? יש לומר דדי שישתה כוס יין אחר קידוש דגם זהו מקרי סעודה, ואחר כך יאכל פירות או שישתה רביעית יין.

4 Discussions:

- I. Is one allowed to eat something before making kiddush shabbat morning?
 - a. How about a person who is ill who must eat before praying, must he make kiddush prior to eating?
- II. When do I become obligated in kiddush, after shaarit, or after mussaf?
 - a. If one wants to have water or a sucking candy after shaarit, must he say kiddush first?
- III. If I did kiddush after shaarit (with torah), ate and then prayed mussaf, must I make another kiddush?
- IV. If a lady doesn't pray in the morning, when does her obligation of kiddush begin?

¹ See maran רעג סימן, who says that fruit is not a good enough for a seuda. It could be that's why he says "במקומו" to stay there.

2 opinions regarding the morning kiddush

רמב"ם

1] Rambam holds that the morning kiddush is called "Special kiddush", one is not allowed to eat before it and one cannot make kiddush unless it is prior to a meal.

Tosafot rid says, this rule that you can't taste before kiddush, is what makes it special.

2] The Ravaad disagrees and says that there is no restriction of eating without the morning kiddush you already made kiddush at night.

(פרק כט הלכה י)

מצוה לברך על היין ביום השבת קודם סעודה שניה וזהו נקרא קידושה רבה, אסור לו לאדם שיטעום כלום קודם שיקדש, וגם קידוש זה צריך להיות במקום סעודה.

וכתב התוס' רי"ד

להכי נקרא "קידושה רבה" שאסור לטעום כלום קודם שיקדש בברכת בורא פרי הגפן.

וכתב הראב"ד

נראה שיצא ממנו ממה שקראוהו קידושה רבה, ואינו כלום שכבר נתקדש היום בכניסתו על היין קודם שיטעום.

מרן

Maran says that one should set the table, make kiddush on wine, and eat bread. We follow the Rambam, that you need kiddush to eat and one should make kiddush by the meal.

Drinking water before prayers is allowed since the obligation of kiddush didn't begin.

מרן סימן רפט

יהיה שלחנו ערוך ומטה מוצעת יפה ומפה פרוסה כמו בסעודה בלילה, ויברך על היין בורא פרי הגפן, והוא נקרא קידושה רבה, ואחר כך יטול ידיו ויבצע על לחם משנה ויסעוד, וגם זה הקידוש צריך שיהיה במקום סעודה ושלא יטעום כלום, ומיהו לשתות מים קודם תפלת שחרית מותר מפני שעדיין לא חל עליו חובת קידוש.

משנה ברורה

דקידוש אין שייך אלא בזמן הסעודה, ומשום קודם התפלה לא שייך במים.

טור

The Rabiah holds that in order to drink water even before prayers, it requires kiddush.

The Rosh argues and holds, that just like during the week one can drink before prayers so too on shabbat. We follow the opinion of the Rosh.

But still eating is restricted.

Maran

It is prohibited to eat or drink before prayers (shaarit), it is allowed to drink water, weekdays and shabbat, eating and drinking for medical needs is also permitted.

סימן פט

ראבי"ה: מותר לשתות מים קודם תפלת שחרית, דלא שייך בהו גאווה, והני מילי בימי החול אבל בשבת אסור משום קידוש, ואדוני אבי הרא"ש היה שותה מים בשבת בבוקר קודם קידוש, שאין הקידוש אוסרו כיון שעדיין לא הגיע זמן הקידוש.

והעיקר כדברי הרא"ש, שכל שלא התפללו לא הגיע זמן קידוש, ומכל מקום אסור לטעום קודם קידוש של יום.

מרו סימן פט

אסור לאכול או לשתות קודם שיתפלל שמונה עשרה אבל מים מותר לו לשתות קודם תפלה בין בחול ושבת ויום טוב, וכן אוכלין ומשקים לרפואה מותר.

חכם עובדיה asks, what about a person who didn't make kiddush the night before, the rule is he makes kiddush the next morning, can he drink before prayers in the morning?

חזון עובדיה

תקנו חז"ל לברך על היין ביום השבת קודם סעודת שחרית, וברכה זו נקראת קידושה רבה, ואין לאדם לטעום כלום קודם שיקדש וגם שיהיה במקום סעודה

ולשתות תה או קפה לפני תפלת שחרית מותר מפני שעדיין לא הגיע זמן הקידוש

גם אדם שלא קידש בליל שבת שהדין הוא שצריך לקדש ביום השבת, מותר לו לשתות תה או קפה קודם תפלת שחרית, ואין אומרים מכיון שכבר חלה עליו חובת הקידוש מאמש אסור לו לטעום מאומה גם בבוקר עד שיקדש, כי הואיל ואינו יכול לקדש קודם תפלת שחרית ממילא פקעה חובת קידוש של אמש, ורק לאחר שהתפלל תחול עליו חובת קידוש.

A person who is ill who must eat before shaarit:

ביה"ל

מי שהותר לו לאכול ולשתות קודם התפלה, כגון שהוא לרפואה פשוט דצריך לקדש מתחלה.

חזון עובדיה

חולה שנצטווה מפי הרופאים שעליו לאכול מיד בקומו קודם תפלת שחרית, אם הוא צריך לאכול פת או כיסנין, טוב ונכון שיקדש על הכוס, שהרי זה קידוש במקום סעודה, ויטעום מן היין כמלא לוגמיו כי אין כוונתו אלא לשם מצות קידוש, ובכל זאת יחזור ויקדש אחר תפלת מוסף, אבל אם אינו צריך אלא טעימה בעלמא ללא פת וכיסנין, יטעום בלא לקדש ויקדש אחר תפלת מוסף.

סברה:

דדוקא לאדם בריא מותר לשתות בלא קידוש כי הרי אסור לו לאכול קודם תפלה ולא חל עליו חובה לקדש קודם תפלה, אבל חולה שהותר לו לאכול פת או פת הבא בכיסנין ויכול לקיים קידוש במקום סעודה אף קודם תפלה אינו רשאי לאכול עד שיקדש.

ואף על פי שקידש קודם שחרית, יחזור ויקדש לאחר מוסף, כדי לצאת ידי חובת האומרים אין קידוש אלא לאחר מוסף.

אור לציון

אין צריך לקדש ואחר התפלה יקדש על היין, הרי כיון שחל חיובו לאחר התפלה למה יקדש לפני התפלה.

A woman who doesn't usually pray:

משנה ברורה

גם הנשים אינן רשאין לאכל קודם שיקדשו.

אור לציון

נשים שאין רגילה להתפלל לא תשתה עד שתקדש

חזון עובדיה

נשים שמתפללות בשבת שחרית ומוסף, לא חלה עליהן חובת קידוש של יום עד לאחר מוספין ורשאין לטעום או לשתות קפה או תה קודם סיום תפלת מוסף, ונשים שאין מתפללות כלל בבוקר מחמת טיפול בילדיהן, ורוצה לשתות קפה או תה לחיזוק כחן רשאות לעשות כן, שכדאי הראב"ד לסמוך עליו בשביל הנשים ואין מקום להחמיר שלא לטעום קודם תפלה ורשאות לשתות תה או קפה.

The obligation of kiddush starts:

ספר עטרת זקנים סימן פט-ג

חובת הקידוש אינו חל אלא לאחר שהתפלל מוסף.

מגן אברהם

אחר תפלת שחרית.

אור לציון

אם קדש ואכל בין שחרית למוסף האם צריך לחזור ולקדש לאחר תפלת מוסף?
מעיקר הדין אין צריך לחזור ולקדש, אך טוב להחמיר לחזור ולקדש פעם שניה לאחר תפלת מוסף.

It comes out:

One can drink water, coffee or tea in the morning without kiddush.

After shaarit, one should not drink or eat till after kiddush.

One should hold off making kiddush till after mussaf. If he makes before mussaf, he should make another one after mussaf.

If one is ill and that calls for him to eat before shaarit, he can eat without kiddush and after he prays, he will make kiddush to eat.

A lady who prays follows the same rules as a man. But a lady who doesn't pray may not even drink till after first making kiddush, however, Hazon Ovadyah is lenient in this case and permits drinking.

יביע אומר (ה-כב)

If one is ill and may need to drink during sefer torah, he can drink without kiddush (if wine is not available) due to a double safek, 1: ראב"ד (kiddush in the morning doesn't block you from eating) 2: עטרת זקנים (the obligation only starts after mussaf), on a law from the rabbis one can be lenient.

ד) המורם מכל האמור שמותר לאכול אכילת עראי, כגון פת עד כביצה, ופירות (אפילו הרבה). בלי קידוש, בין שחרית למוסף, בין בשבת בין בימים טובים, ואפילו בראש השנה לפני התקיעות, ומ"מ אין להקל בזה אלא לאדם חלש, ובאופן שאין לו אפשרות לקדש על היין תחלה, אבל כשיש לו אפשרות לקדש תחלה, יקדש ויאכל כזית עוגה או יותר עד כביצה. ואח"כ יאכל פירות כאשר תאוה נפשו. ואחר תפלת מוסף יחזור ויקדש על היין ויסעוד סעודת קבע. (לצאת י"ח סעודה שניה משלש סעודות של שבת, כי לדעת החיד"א בשו"ת יוסף אומץ (סי' מח) אין יוצאים י"ח סעודה של שבת בפת כסנין. וכ"פ בשו"ת יהודה